

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu
prețuri foarte moderate

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Fondul lui Iancu,
înapoiat Asociațiunii.

Ministrul președinte Tisza, ca ministru de interne, s'a hotărât să facă Românilor o surprindere, care să-i atingă la inimă: așa ca din senin ne vestește, că *Fondul lui Iancu*, cel confiscat cu ani de zile înainte, îl „dăruiește” Asociațiunii, cu menirea, că să-l folosească pentru școala de fete ce o susține la Sibiu.

Și nu mai încapă îndoială că, în parte, Tisza și-a și ajuns scopul. Mulți Români, cari au contribuit cu obolul lor la adunarea acelui fond, azi în sumă de 9402 coroane, și pe care greu i-a durut inima când guvernul, cu o singură trăsătură de peană și o haină întindere de mână, a pus palma pe creșterii nostri naționali și i-a cam mai cărăușit la Pesta în sacul fără fund, — acum au simțit un fel de ușurare în inima lor, ba unui s'au înduioșat chiar a spune: „Frumos! vezi asta-i frumos dela Tisza!”

Noi, cari nu ușor cădem în sentimentalism în fața faptelor nice bune nice rele ale guvernului din Pesta, noi care față cu crâncenele lui volnicii zicem fraților nostri Români: Nu desnădăjduiți, că apa trece petrele rămân, și volniciile lor și asalturile lor de maghiarisare sunt apă, murdară și trecătoare, iar noi petri, cari, deși cu ceva strat de imalță lipit pe ele, dar tot petri și aci vom rămânea!, — iar în fața unor semne be bunăvoință și îndulcire, încă zicem: Nu ameziți, Români, de bucurie, că știți vorba strămoșilor nostri celor înțelepți: Timeo Danaos et dona ferentes!, — noi și în cazul cu „dăruirea” fondului lui Iancu, ne luăm voce a aduce aminte fraților nostri Români de un caz în felul său analag și tălcuirea lui de către un isteț scriitor român.

Comitetul național era în închisorile din Seghedin și Vaț, pentru Memorand. Staseră fruntașii bărbaiți peste un an de zile închiși. Deodată vine vestita „grațiere” a lor, iertându-se unora 2—3 luni altora mai mult, până și cam un an întreg la unii.

Liberarea lor mișcă multe inimi, și de bucuria revederii lor, care altfel putea să întârzie încă mult, — nu puțini erau, cari să înduioșau cu inima, fiind gata a recunoaște acuși ca „vrednicie” guvernului unguresc, că a liberat din închisoare pe robii politici ai neamului românesc.

Atunci un bărbat cu vederi mai despicătoare de chestii, a scris în „Tribuna” un articol foarte potrivit, care ilustra de minune situația prin o asemănare: Vecinii Jánoș cu Toader (ungur cu român) au ajuns în ceartă pentru-că Jánoș a cărăușit cu puterea din curtea lui Toader multime de lucruri ce erau ale acestuia. Să sfădesc, să hărăsc, să chiar încară, și de-odată Jánoș, prin o apucătură repede și brutală, pune mâna pe căciula din capul lui Toader,

și fuge și cu ea! Toader după el, și se face un scandal de să roscolesc toți vecinii în jurul lor. Jánoș, cât de rușine, cât de frică să nu întrevină cutare vecin în ceartă, să oprește și zice lui Toader: „Auzi, vecine. Iacă eu îți dau napoi căciula, dar să-ți fii gura și să nu mai strigi atâta după mine!”

— Bine, bine, îi răspunde Toader. Imi dai căciula, care mi-ai răpit'o mai pe urmă, dar unde-s celelalte lucruri multe ce mi-ai cărat pe nedrept naintea căciulei?

Intocmai și noi, cu comitetul național. Guvernul, după ce ne-a despoiat de multime de drepturi pentru recăștigarea cărora poporul român sărise în luptă, ne-a smuls într-o zi și căciula națională, comitetul, și a fugit cu el la Segedin și Vaț. Ți-l dă acum napoi și zice: iacă ți-l slobod, dar să încetați odată cu agitațiile contra mea!

— Bine, bine, trebuie să zică și poporul român, imi redai comitetul răpit pe urmă, dar unde-s drepturile naționale răpite naintea lui, și pentru cari s'a pornit cearta cea mare?

Cam așa (nu avem foaia să putem reproduce întocmai) tălcuiește acel articol al „Tribunei” „marinimositatea” guvernului față cu poporul român prin liberarea comitetului arestat.

Mutatis mutandis tălcul se potrivește și în cazul fondului lui Iancu. Fondul acela a fost adunat de noi Români, creștar de creștar, cu cinste și cu scopul nobil, de a ridica o cruce potrivită, un monument după putință, la mormântul părăsit al eroului ideal *Iancu*, la Căbea. Guvernul vine și cu același drept, cu care Jonaș ia căciula dela Toader, cu dreptul pumnului, aruncă în temniță pe administratorii fondului și ține chinuit la Bělgrad pe *Tit Liviu Albini 14 luni* de zile în temniță, iar pe *Ioan Moșă 4 săptămâni*, — pentru ca apoi să-i trimită acasă, recunoscând că-s nevinovați, — și după toate astea, întinde brâncă sa brutală după bani și ni-i confiscă și-i duce la Pesta, ca după 5 ani de zile să ni-i dea napoi, zicând că ni-i „dăruiește” (?!?) pentru alt scop, nu pentru care noi i-am adunat, și așteptând pentru asta dela noi „mulțam” de cel mai frumos ori chiar sărutare de mână!

Cine nu vede batjocura și umilinta ce se cere dela noi? Bine că ne redă banii, dar faptă păgână a fost că ni i-a luat, — și cine îi dă drept a le schimba menirea și cum rămâne cu suferințele și pierderile materiale ce a cauzat celor doi arestați pentru fond și cum rămânem cu batjocura ce s'a făcut de *drepturile poporului român* de a dăruși și el ceva pentru a împodobi mormântul unui bărbat iubit și slăvit al său?

O, marinimosule Tisza! Nu simțământul de recunoștință l'ai trezit în noi prin darul tău cel cu *speculă făcut*, ci ai scormonit încă odată toate simțămintele

noastre de revoltă contra volnicilor diavolești, cu care a-ți purces în jurul acestui fond nevinovat!

Protestul Sașilor.

După adunarea de protestare a alegătorilor sași dela Brașov, precum aflăm din foi, e conchemată o nouă adunare de protestare, la *Sibiu*, acum pe Duminecă, la orele 4 d. a. în sala mare dela *Gesellschaftshaus*. Sunt conchemați la adunare alegătorii din cercurile electorale *Cristian* și *Cisnădie*.

Faptul că adunarea se va ținea în Sibiu, în această metropolă a Săsimiei, o ridică în importanță și sperăm că va fi plină de bărbăție.

Marea și balta.

Di profesor *Dionisie Doșa* răspunde în „Szászváros” de Joi la articolul nostru »Marea și balta sau leul și motanul«, succind și răscind aceleași teorii nebuloase, că doar Ungurii vor să fie »apărători« ai întreg neamului românesc, și ai României, contra primejdii moscovite, când cer să ne »alipim« (înțelege: contopim) la ei, numai conducătorii politici români nu-și înțeleg bine chemarea, când lucrează contra...

Pe urmă mai înmoaie di Doșa teza sa și încheie zicând: »Dacă românimea să alipește sincer la maghiarime, dacă *România din Ungaria*, să vor preface, nu în *Umbă*, ci în simțăminte unguri credincioși, atunci Ungurul, și cu Ungurul întreagă monarhia austro-ungară, va sta totdeauna gata să apere libertatea României și întregitatea ei teritorială! Dacă nu, ar fi o prostie dela noi să facem și un singur pas pentru a reținea valul muscălesc« (ca să nu înghițăm adevărul).

Dacă di Doșa, numai atâta ne cere, să devenim ungari credincioși, adecă cetățeni credincioși Ungariei (e greu a ști că ce înțelege, că în limba ungurescă nu este deosebire între noțiunile *ungar* și *maghiar*), atunci ne cere o însușire pe care noi demult am dovedit că o avem! Am dovedit'o în zeci de războaie, că suntem cei mai credincioși fii ai țării, că o apărăm cu o vitejie neîntrecută de alți fii ai ei, și murim fără șovăire în apărarea ei! Pofteste a căuta în istoria militară a războaielor, ce ținută au avut regimentele românești.

Ar mai trebui numai să fim cruțați de asalturile, cât piezișe, cât fățișe; ale politice de maghiarisare, să nu ni-se mai atace limba prin fel și fel de legi nenaturale, ca să ne simțim bine și noi în această țeară, și atunci alipirea noastră de neamul unguresc, în fața primejdii slave comune pentru amândoi e mai sinceră decum s'ar putea închipui! Dar *limba* să ne fie lăsată în pace, căci atâta știm și noi, că: »prin *limba* sa trăește o națiune«, și cel-ce limba unei națiuni o atacă, *vieața* acelei națiuni o atacă!

Dacă di Doșa cere, că noi, »nu în limbă« ci în simțăminte să le fim credincioși conetățenilor maghiari, asta o poate avea în ori-ce zi. Indreptez-și dar sfaturile d-sale cătră frații d-sale cei dela guvern, și le spună să înceteze cu păcătoasele atacuri asupra limbii române și cu prigonirile ei!, că aceasta o recere siguranța și viitorul țării însăși, — și atunci și-a împlinit misiunea de veghe cuminte asupra sortii neamului său.

Dela „Asociațiune“.

Comitetul central al Asociațiunii ne trimite scrisoarea și Apelul de mai jos, căruia făcându-i loc cu plăceră în foaie, atragem deosebit luarea aminte a cetitorilor asupra rugării depuse de comitet în apelul său. Iată-le:

Din publicațiunile oficiale ale Asociațiunii noastre Vă este cunoscut, că palatul *Muzeului istoric și etnografic* al Românilor din această țeară, ridicat în Sibiu, în virtutea hotărârii adunării noastre generale din anul 1897, este terminat în condițiunile cele mai mulțămitoare și se va preda destinațiunii sale în timpul cel mai apropiat.

Spesele acestei zidiri au fost acoperite până acum din sumele întrate la fondul Casei Naționale dela mai mulți fondatori ai Muzeului și alți spriginitori ai »Asociațiunii«, și din venitul unei loterii, cari toate la oaltă ating cifra de aproape 100.000 cor.

Deoarece însă zidirea însăși a reclamat spese ce întrec această sumă, și înzestrarea Muzeului cu instalațiunile și colecțiunile trebuincioase, vor pretinde și de acum înainte sume considerabile, Asociațiunea noastră a cerut și obținut dela Domnul ministru de interne, prin ordinul Nrul 130464 III. b. 1903 din 8 Februarie a. c., autorizarea de a iniția în țeara întreagă colecte de bani și obiecte pentru Muzeu.

În acest scop »Asociațiunea« se adresează și cătră conducătorii organelor presei noastre naționale, cari susțin multe legături cu straturile largi ale poporului și cari în totdeauna au dovedit o deosebită pricere și bunăvoință pentru instituțiunile noastre culturale-naționale, și le roagă ca în cercul lor de activitate să mijlocească donațiuni cât mai bogate de bani și obiecte, pentru colecțiunile Muzeului.

Iată acum Apelul Asociațiunii, care a fost de altfel trimis publicului mare deja prin August a. c. Reimprospătându-l în memoria publicului, stăruim totodată ca el să nu fie dat uitării, ci cererile din el după putință împlinite:

APEL

pentru întemeierea unui muzeu istoric-
etnografic în Sibiu.

Ori-ce popor consciu, cu tendență de a pune temelii tari viitorului său și de a-și asigura o dezvoltare sănătoasă a individualității sale etnice, este dator a să cunoaște pe sine din toate punctele de vedere.

Fără acest puternic factor al cunoașterii de sine, suntem lipsiți de busola, care să îndrepteze spre o țință sigură toate manifestațiunile vieții noastre publice.

Multe și variate sunt mijloacele pentru a ne cunoaște, și între acestea loc de frunte ocupă instituțiunea culturală: „*Muzeul etnografic*“.

Numeroase alte trebuințe neamănare a împedecat până acuma pe factorii noștri competenți dela înființarea acestei instituțiuni culturale de primul rang.

În anul acesta — cu ajutorul lui Dumnezeu și spre bucuria generală — se va termina frumosul edificiu al „*Muzeului*“; și astfel poporul român va avea mângăierea a fi făcut începutul pentru crearea unei noi instituțiuni din cele mai importante.

Este deci sosit timpul, ca să ne gândim și la cuvenita înzestrare și aranjare a acestei case.

În două direcțiuni va trebui să se desvolte această instituțiune.

Una, care să se estindă asupra trecutului nostru. Acest trecut — oricât a fost de vitreg — totuși cuprinde pentru noi mai multe momente înălțătoare, cari formează nu numai niște plăcute amintiri, ci mai ales și un isvor de încredere în puterile proprii și de speranțe în un viitor mai bun.

Chiar secularele suferințe sunt un îndemn puternic de stăruințe pentru idealuri, un factor puternic pentru nutrirea spiritului național.

Deoparte deci trebuie să ocupe loc în această secțiune istorică toate obiectele chemate a ne reaminti momente din viața bărbatilor nostri mari și providențiali și din faptele mărețe ale trecutului nostru; iar de altă parte trebuie să afle aicia la un loc, tot ce se refere la traiul original și patriarhal al poporului nostru, și mai ales uneltele, sculele și obiectele, cari încep a dispărea, făcând loc înoirilor influințate de civilizațiunea, care străbate în cele mai ascunse colțuri ale vieții popoarelor.

Astfel muzeul va deveni deoparte un adevărat altar pentru cultivarea tradițiunilor naționale, un adevărat templu pentru conservarea urmelor despre vechiul trai și despre stadiul cultural al părinților și strămoșilor nostri și preste tot pentru păstrarea tuturor reliquiilor dela înaintași, cari pentru noi trebuie să formeze o scumpă moștenire.

Cursul natural al progresului nu se poate opri; el schimbă în calea sa mult viața popoarelor.

Desvoltarea unui popor însă numai atunci este normală și sănătoasă, când înaintarea se bazează pe temelii probate ale trecutului, ținând cont de toate însușirile sufletești și trupești cari formează ereditatea dela antecesorii.

În acest scop trebuie deci să culegem, să păstrăm încă până mai e timp tot ceea-ce este amenințat să dispară pentru totdeauna. Necesitatea devine cu atât mai iminentă, cu cât suntem expuși la mai multe influințe străine, cari iute corcesc traiul unui popor, aplicat spre imitarea lucrurilor observate la străini.

O a doua secțiune a muzeului nostru are să ne prezenteze o instructivă icoană etnografică despre întreagă viața actuală a poporului nostru în toți ramii ei de manifestațiune, scoțând în deosebi la iveală acele note, cari caracterizează traiul specific al poporului românesc, cari formează cuintesența individualității sale etnice, cu un cuvânt toate productele, cari denoată însușirile sufletești și și trupești mai marcante ale poporului, și manifestațiunile caracteristice ale cugetării, obiceiurilor la ocazii triste și veselile, cântări, dansuri, musică, portul, obiecte de folos, de lux, și toate particularitățile topografice, de interes, fie istoric, romantic, etc.

Cunoașterea în pături cât mai largi a creațiunilor spiritului românesc, a produselor de industrie și artă română, nu numai va mări încrederea în puterile și talentele poporului, va deștepta o mândrie națională, ci — salvând multe dintre productele noastre cele mai artistice din gura înstrăinării, — va mijloci, ca — păstrând fondul original și popular ale acelor produse,

— să dăm culturii noastre ulterioare o dezvoltare isvorită din pământul propriu, să dezvoltăm și perfecționăm produsele în forma veche, în stilul românesc.

Trecutul nostru, deși bimilenar, a păstrat posterității puțin de tot. Soartea vitreagă, la care a fost expus cercatul popor român, și ne mai auzite tempeschii, câte au trecut preste capul lui, au nimicit aproape toate urmele acestui trecut.

Cu atât mai prețioasă trebuie să ne fie acele lucruri, câte se vor mai fi aflând prin diferite părți și pe la diferiți inși.

Viața actuală a poporului nostru cuprinde însă momente prea interesante, varii și atrăgătoare, cari pot să-l prezenteze în fața lumii ca pe un popor încărcat de multe însușiri și daruri impunătoare, să-i mărească stima și respectul în fața străinilor; iar pe el să-l îndemne a ține ca în doită tărle la tot ce este al său.

* * *

Mănecând deci dela aceste adevăruri, avem cu toții datorința a desvolta, mai ales acum la început, cea mai vie activitate pentru *inestruzarea* convenită a muzeului nostru istoric și etnografic.

Cei-ce posed obiecte de valoare istorică, păstrate din trecut poporului nostru mai apropiat sau mai îndepărtat, să se grăbească deci a le depune în acest muzeu, unde vor deveni aceea-ce trebuie să fie: un mijloc de întărire a conștiinței naționale și un bun comun al neamului întreg.

Iară alții să ofere muzeului tot felul de scule de proveniență românească, cari merită a face cinste neamului, ori obiecte, cari presintă ceva caracteristic din viața poporului nostru.

În această privință fie-cine poate face muzeului un serviciu neprețuit, căci adese-ori și în cele mai de jos straturi ale poporului aflăm obiecte aproape fără nici o valoare reală, dară foarte prețioase din punct de vedere *istoric, archeologic și etnografic*, căci sunt semnele caracteristice ale unei vieți patriarhale în apunere.

Ar trebui să nu existe cărturar român, care să nu se grăbească a căuta, a câștiga, a procura și trimite ceva pentru muzeul etnografic, mai ales acum, când acela să află în formare și astfel dela toți fii inteligenți

FOIȚA

Memento mori.

Din minele de plumb ale Siberiei, și din scrisorile inedite ale profesorului rus Vasiliț Jaciacov, osîndit la muncă silnică pe viață.

(Urmare)

În doi ani lungi și mai grozavi ca iadul, lucră el ca ori-care altul, ca cel mai mare făcător de rele și tâlhar! El, omul nevivovat, purta zilnic roaba cu povara grea, departe de cerul senin și de aerul lui Dzeu, jos, în adâncul pământului, încuiat și legat cu lanțuri grele.

În urmă, după atâtea suferințe, muri. Tot ce a rămas de el erau niște scrisori aproape mototolite, scrise cu litere mici, pe cari scrisori le îndreptă soțului de suferințe, tinărului prietin Baicalicov. Scrise în secret, din aceste șire să răvârs durerea și măch-nirea unui suflet chinuit și erau adresate celor de acasă. Pe fie-care filă și pe aproape tot cuvântul să vedea urma lacrimilor vărsate în decursul scrisului. Cuvintele reci și mute, îți spuneau și păreau a vorbi cu voce zdrobitoare despre omul îngropat de viu, și despre palida nădejde, că deși

ai neamului așteaptă convenita împodobire și completare, spre a putea deveni cât mai curând o adevărată oglindă fidelă a poporului nostru din patrie, o adevărată casă românească, care cu deplină încredere să poată deschide ușile sale ori și cui.

Din ședința Comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 28 Iulie 1904.

Rebeliune în dietă.

În dieta din Pesta s'au petrecut în 13 Dec. lucruri frumoase de tot. Fiindcă opoziția vestise înainte, că nu se va supune noului regulament al dietei, cel votat cu silă în 18 Nov., și că nu va lăsa pe președintele Perczel să mai șadă în scaunul de președinte al dietei, ba că vor merge chiar înarmați cu revolvere, — Tisza și-a pregătit o pază zdravănă: a ales 40 feciori voșnici, fosti gendarmi, și i-a așezat ca poliție paznică în dietă. Opoziția însă s'a dus înainte de ședință, și ca la 100 de deputați au început a sbiera în dietă să se iasă afară acești oameni, că n'au ce căuta aci! Ei n'au eșit. Din vorbă-n vorbă s'au trezit în bătaie, și în scurtă vreme a fost o încăerare nebună între deputați și polițiști, dădeau și unii și alții, căpetau și unii și ceialaltii, ici un deputat, colo un polițist era trântit la pământ și căpeta lovituri cu piciorul în burtă, în cap, pe unde se nimerea! La un polițist i-a rupt trei dinți din gură. Pe altul l'au scos mai mort din sală, că-l isbiseră cu picioarele prin preajma inimei de albise ca varul și abia l-au readus în fire prin frecări; câțiva deputați erau pe afară cu obrazul plin de sânge și curgea sângele din fața lor lovită, pe piept în jos, altul cu buzele de 3 degete umflate de lovituri, altul în alt chip pecetluit bine. Pe urmă polițiștii, fiind și mai puțini și mai cumiști ca deputații lui Baniș-Kossuth, au eșit din sală. Atunci vitejii urmași ai lui Kossuth au început a se bate cu scaunele și mesele, răsturnându-le, isbindu-le și rupându-le picioarele! Postavul de peele îl tăiau cu cuțitele, apoi, răsturnate toate cu picioarele în sus, le-au grămădit în mijlocul salei pe când vor veni miniștri, să aibă unde ședeia bine!

Pentru ședința asta, care era dinanțe vestită că va fi »interesantă«, venise o mulțime de ziarști din Viena și din

el nu va fi mai mult în viață, dar poate aceste șire triste, cari sunt izvorul sufletului său frânt, vor ajunge cândva la aceia, cari înzadar mai așteaptă reîntoarcerea lui!...

Înainte cu 7 ani și îndată după moartea lui Jaciacov, la 2—3 luni, un tinăr voșnic, de înfățișare athletică, de 25—26 ani, ca printr'o minune a reușit să scape din robia și lanțurile Siberiei, și după o rătăcire de 2 ani, ajunse la Paris, și în urmă veni în Ungaria. În Budapesta a petrecut mai mult timp ca oaspele unui Frances, la care veni cu o scrisoare de recomandare din Franța.

Pe când să apropie timpul despărțirii, să rugă cu stăruință de afabilul Frances, ca să binevoiască a primi dela el scrisorile lui Jaciacov, pe cari el la nici un cas nu va putea să le predea familiei aceuia, și de îi să vadă la privilegii cândva pentru de-a mijloci acest bine, folosască-se de el. — Cu atât mai vērtos, cu cât această mijlocire nu mai putea fi în defavor nici pentru familie cu atât mai puțin sërmanului mort, — dar e de mare însăsemnătate pentru supuși muscali, cei apăsați, striviți și prigoniți în propria lor patrie.

Nutrit de această idee, și din încredințarea prietinului francez, care avea deplină îndreptățire din partea lui Baicalicov, re'tors iarăși la Paris, am ajuns la puțină de a da la

alte părți, să o vadă. Când au vëzut aceste lucruri, aceia nu șiau că sunt cei de fapt în o dietă ori în o casă de nebuni?

Tisza a intrat într'un rând în sală, a stat o clipă alb ca varul în ușa, apoi s'a retras speriat, și — n'a ținut ședința în ziua aceea, deși pe atunci avizase redeschiderea dietei.

Lu 14 Dec. (Mercuri) a fost apoi chiar contrar de liniștită ședința. Tisza n'a mai trimis panduri în dietă, nici pe Perczel cel așa urgisit de opoziție nu l'a pus să prezideze, ci un vicepreședinte, și așa opoziția n'a mai făcut nimic, ci a ascultat în liniște scrisoarea regală care redeschide lucrările dietei. De altfel toată ședința a ținut 5 minute, și s'a închis iară, spre a se începe desbaterile în ziua următoare.

Joi a urmat prima ședință. Au vorbit Kossuth, Andrássy și Apponyi, declarând că nu recunosc regulamentul cel nou. Ministrul Tisza n'a fost lăsat să vorbească minute întregi. Când și-a deschis gura, a isbucnit opoziția în urlături ca de lupi și de alte bidigăanii, și a fost un scandal, de a trebuit să închidă ședința. După-amiază s'a urmat tot așa scandalul. Și e nădejde că o să-i fie încă mult așa.

Protestări

în contra proiectului școlar.

Adunarea dela Chișineu.

Frații dela marginea apuseană, din cercurile Chișineului și Sântanei, s'au făcut Joi vrednici de lauda tuturor Românilor. Adunarea care s'a ținut adică acolo pentru a protesta împotriva planului ministrului Berzeviczy de a nimici școlile profesionale, naționale, a fost atât de bine reușită încât trebuie să ne umplă pe toți de bucurie și mângâiere. Preoți, învățatori și țărani de frunte s'au adunat din toate satele ce țin de cerurile mai sus pomenite, cu toate că drumul e rău și depărtările sunt mari.

O dovadă asta nu numai a însuflețirii obștești, dar și a muncii stăruitoare ce au depus fruntași întru deșteptarea poporului. Îndeeobi trebuie să scoatem în lumină grija pentru cele naționale a dlui M. Veliciu, căpetenie nu numai a celor dela Crișuri, ci a clubului român din comitat.

lumină unele părți de mai mare însemnătate, a scrisorilor nefericitului Jaciacov. Aceste scrisori, scrise parte în limba latină, parte în franceză, și cari încă nu au vëzut lumina zilei în public, pot să fie de mare însemnătate pentru multe jertfe judecate și exilate din sinul poporului muscălesc. Iată-le:

Nisny-Novgorod 1882, 7 febr.

„Judecat fără vină.“

Toate s'au sfirșit! Sunt pierdut pentru totdeauna! Până acuma încă m'a nutrit o palidă și slabă rază de nădejde că eșind adevărul la lumină, voi fi scos, și liberat de osîndă; acuma însă a încetat și speranța, vëzându-mă în drum spre Siberia! Nici când nu aș fi crezut că forul judecătoresc să tracteze atât de scurt și brusc, cu supuși acușați. Căci așa-zicând, nici nu am fost ascultat! Din ziua de 8 Ianuarie decând au început a mă chinui cu fatala scrisoare alui Kibalici, numai de trei ori am fost scos peste tot din umeda și neagra mea închisoare, și adus înaintea unui funcționar mai de rând care nu a dat nici o luare aminte cuvintelor mele, ci scrise numai protocolul cam în felul următoriu: „Prisionerul, în butul acusei neresturnabile (?) și contra documentelor sigure (?) tăgăduște cu încăpăținare.“

La a doua ascultare, fără nici o întrebare îmi cetiră sentința de

D-sa poate fi mândru: lupta ce duce acolo, dă roade!

Adunarea s'a deschis la orele 11.

Vorbitori.

M. Veliciu, în numele celor cari au chemat adunarea, îndreaptă cuvânt frățesc tuturor celor cari au răspuns la chemare. Propune de president pe cinstitul preot binemeritat Ioan Avram (Mișca) ear de notar, care să facă protocolul, pe Dr. Cornel Ardelean, (Chișineu). Adunarea primește cu însuflețire.

Preotul G. Turic (Otlaca) este întâiul vorbitor. În cuvinte înțelese de popor arată lupta ce au purtat-o Români în trecut pentru apărarea limbii strămoșești. Pentru același lucru ne-am adunat și acum: să ne apărăm limba, să protestăm împotriva ministrului Berzeviczi, care vrea să pună stăpânirea asupra școlilor noastre, ca acestea s'ajungă apoi a ne despoia de dulcea limbă a mamei noastre.

M. Veliciu, în mijlocul unei nedescrise însuflețiri ține o cuvântare mai lungă, în care face mai pe larg cunoscut proiectul de lege alui Berzeviczy.

Vom publica în săptămâna viitoare întreaga vorbire a iubitelui fruntaș.

Toader Laurențiu introduce cu potrivite cuvinte următorul proiect de

Rezoluțiune:

Alegătorii Români ai cercului electoral Chișineu și Sânt-Anna precum și poporul doritor de a-și apăra drepturile sale, întruniți la Chișineu în 8 Decembre (25 Novembre) 1904, după ce au luat la desbateri proiectul de lege despre reforma învățământului public din școlile populare:

a). Considerând, că prin acest proiect de lege se intenționează revizuirea legii despre egală îndreptățire a naționalităților în mod nefavorabil;

b). Considerând, că proiectul indirecte atacă biserica, drepturile ei și autonomia bisericască;

c). Considerând, că proiectul amintit e rezultatul abuzului de putere, căci intenționează nimicirea drepturilor noastre câștigate cu sudoare și multă luptă în decurs de o mulțime de ani, drepturi asigurate în legi fundamentale, în-

moarte și a treia oară, mi să ceti grațiarea Țarului, — cinstindu-mă cu muncă silnică pe viață! O Doamne! Cât eram de singur în mijlocul unor judecători pe cari nu-i cunoșteam și pe cari nici când nu-i vëzusem în viață! — Și între acei oameni fără inimă, întră acelea ființe tirane, nu s'a aflat nici unul singurel, care să se fi interesat mai aproape, despre așa numitele documente sigure cumcă: sunt ele întemeiate ori ba? și adevărate? Epistola de acuză era scrisă din anul 1877. Kibalici pe acel timp nu avea nici ideie despre nihilisti, cari să numeau „oameni noi“, și toate adunările și înțelegerile lor, erau ținute și păstrate în secretul cel mai mare! Atât procesul lui Petru Alexijev și Muskin — precum și arestarea d-șoarei Vera Sasulici, care în furia ei pentru procedură nedreaptă față de ea, împușcă fără temere în persoana comandatului Trepov, — toate îl interesară pe Kibalici numai întru atăta, ca și pe ori-care alt patriot rus. Îmi aduc bine aminte, că în anul 1878 la începutul lui Aprilie, pecând curtea cu juraiți, în ședințele sale absolvă de ori-ce pedeapsă pe Vera Sasulici, și pe când eșea din sală, deși încungurată de oameni înarmați, o ceată de zbiri să încercară a răpi pe Vera și a o duce, contra sentinței, între cei osîndiți la Siberia! Între cei săriți într'ajutoriu acestei fete vrednice,

tenționează restrângerea drepturilor și a libertății noastre cetățenești, punerea școlilor populare în serviciul politice de maghiarizare, având în scop desființarea formală a tuturor naționalităților nemaghiare din patrie;

Adunarea cu toată tăria sufletului protestează în contra acestui proiect și declară solemn, că pentru apărarea drepturilor câștigate și pentru paralizarea acestor atacuri nedemne și anti-patriotice va purta cea mai crâncenă luptă defensivă!

Adunarea primește cu vîi strigate proiectul de rezoluțiune.

Rusușii s'arosteste d'asemini o cuvântare mai lungă și propune ca rezoluția de mai sus biuroul s'o trimită la Dietă, ca să se știe șacolo de protestarea noastră.

Adunarea primește cu însuflețire. Ioan Iercan, preot (Șiclău), după-ce face convenita introducere, ceștețe următoarea adresă care să se trimită episcopilor Români din Arad și Oradea:

Prea Sfințite Dommule Episcop!

Credincioșii Români din cercul Chișineului și al Sânt-Anei, înspăimântați de lanțurile pe cari guvernul ungar le pune libertății religioase și cetățenești prin proiectul de lege prezentat de dl ministru de culte și instrucțiune publică Berzeviczi pentru reformarea învățământului poporal, astăzi s'au întrunit în mare adunare poporală aici în Chișineu, ca să protesteze contra încercării neumane de a ne răpi și dreptul de a ne crește copiii în limba și legea noastră stră-bună, a ne răpi sufletele copiilor nostri.

Iubirea de biserică și neam, răsarită din trecutul glorios al națiunei române, împodobit cu jertfele pentru *apărarea legii și a neamului românesc*, își îndreaptă din această adunare fața sa către Prea Sfințitul Episcopat, al bisericei ortodoxe și gr-cat. română, căruia îi aduce omagiile pentru vrednica ținută, ce au luat în potruva celui împilator proiect de lege, anume prin înaintarea memorandului dt. 19 Iulie 1904 N-rul 207 m. la ministerul de culte și instrucțiune din Budapesta.

Adunarea recunoaște de expresiunea credinței și voinței sale opera

Kibalici nu să amestecă, el stătea lângă mine, și plin de furie precum eram toți cari aveam idee despre drept și adevăr, privi mut și fără amestec, la scena de față. Și dacă pe acel timp el ar fi fost deja membru al acelor „oameni noi“ — fie din ori care despărțământ, pe temeiul statutelor societății, ar fi avut o necondiționată și sfintă datorință a sări și el spre ajutorul Verei, chiar și cu riscul și periclitarea propriei sale vieți! —

Că acea înprejurare că el nu a făcut acest paș, nu arată lașitate din partea lui, a dovedit'o mai târziu cu 2 ani, când cu *atentatul* asupra Țarului. În ființa lui Kibalici s'a aflat unul dintre cei mai cutezători și curajoși bărbați! Ținuta lui retrasă de atunci e dovada cea mai justă, că el încă nu era „om nou“ s'au după Turgenjev, „nihilist“. Numai în primăvara anului viitoriu în 1879, pe când Solovijor împușcă de 5 ori fără rezultat asupra Țarului Alexandru al II-lea, în apropierea palatului, începând Kibalici a lipsi din societatea noastră. Mai târziu li-se pierdă urma de tot, cel puțin eu nu l'am mai vëzut și nu m'am mai întalnit cu el nici în anul 1880, când asvêrliră în aer cu bombe prânzitorul Țarului.

(Va urma.)

Candidat de avocat, român având deja practică, află numai decă aplicare în cancelaria advocației a subscrierului:

Dr. Iustin Pop
adv. Deva.

Local pentru prăvălie
de închiriat în Sebeșul-săesc, piața mare (casa Onițiu) — Cu informațiuni servește

Dr. J. Elekes.
Sebeșul săesc (Szászsebes).

În tipografia „**POPORUL ROMÂN**”
din Budapesta
a apărut:

cel mai bun, cel mai bogat și cel mai ieftin calendar românesc!

CĂLENDARUL „POPORULUI ROMÂN”

— pe 1905, —

Acest calendar se extinde pe **210 pagini**, format octav; cu **117 ilustrațiuni** foarte frumoase lucrate după cele mai bune icoane; conține peste **40 de articole** esute din peana celor mai buni scriitori tineri români, articoli foarte interesați instructivi despre *dări, procese, legea de înținire și reuniri, tabele despre calcularea camelor și statistice pline de interes pentru ori-cine, descrieri frumoase și atrăgătoare și alte multe articole.*

Prețul acestui calendar e **numai 40 fl.** plus 10 fl. spese de postă. Cei-ce comandă mai mult de 15 exemplare primesc 15% rabat, iar spesele de postă le suportă editura.

Recomandăm deci tuturor cetitorilor noștri să cumpere acest calendar, care este unic în felul lui.

Comandele se fac cu rambursă sau trimițându-se banii înainte la

Administrațiunea „**POPORULUI ROMÂN**”
Budapesta, VII., Amazon u. 6—8.

957—1904

Arverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbírói ság 1903. évi Sp. II. 386 számú végzése következtében Dr. Vlád Aurél ügyvéd által képviselt „Ardeleana” javára Borza Barb. I. M. és társai nyirmezői lakosok ellen 45 K. s jár. erejéig 1904. évi július hó 6-án fogatosított kieléztési végrehajtás útján lefoglalt és 710 K.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, sertés és ló, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbírói ság 1904-ik évi V. 315. számú végzése folytán 45 kor. tőkekövetelés, ennek 1902. évi szeptember hó 28-ik napjától járó 8% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 5 kor. 44 filliben, bíróság már megállapított költségek erejéig is Nyirmezők községben végrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartására 1904. évi december hó 28-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett

ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kieléztési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógy, 1904. évi decz. hó 9-én.

Rusuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

1563—1904 végreh. szám.

Arverési hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a dévai kir. törvényszék 1903. évi 11762. számú végzése következtében Dr. Vlád Aurél ügyvéd által képviselt „Ardeleana” pénzügyi javára, Trufás Lázár s. t. elleni 128 kor. s járuléka erejéig fogatosított kieléztési végrehajtás útján lefoglalt és 1180 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, széna, disznók és kukoricza nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a szászvárosi kir. járásbírói ság 1904. évi V. 1127 számú végzése folytán 128 kor. tőkekövetelés, ennek 1902. évi január hó 22-ik napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig 49 kor. 75 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig O-Sebeshelyen alperesek lakásán leendő eszközésére 1904. évi december hó 22-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérő-

nek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kieléztési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Szászváros, 1904. évi deczem. hó 8-ik napján.

Schuster Vilmos,
kir. bir. végrehajtó.

1508—1904. végreh. szám.

Arverési hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a dévai kir. törvényszék 1902. évi 245 számú végzése következtében Dr. Vlád Aurél ügyvéd által képviselt „Ardeleana” pénzügyi javára, Bota Juon I. Gligore s. t. elleni 140 kor. s járuléka erejéig fogatosított kieléztési végrehajtás útján lefoglalt és 610 koronára becsült következő ingóságok, u. m. szarvasmarha és székér nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a szászvárosi járásbírói ság 1904-ik évi V. 359. számú végzése folytán 140 kor. tőkekövetelés, ennek 1900 évi szeptember hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig 8 kor. 60 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Felkenyeren alperesek lakásán leendő eszközésére 1904. évi december hó 19-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kieléztési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

joglaltatták és azokra kieléztési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Szászváros, 1904. évi deczem. hó 8-ik napján.

Schuster Vilmos,
kir. bir. végrehajtó.

1394—1904. végreh. szám.

Arverési hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a szászvárosi kir. járásbírói ság 1901. évi Sp. I. 209/3 számú végzése következtében Dr. Vlád Aurél ügyvéd által képviselt „Ardeleana” pénzügyi javára, Baroj Szavéta s. t. elleni 70 kor. s járuléka erejéig fogatosított kieléztési végrehajtás útján lefoglalt és 668 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lovak, szerszám, szekér, széna és 2 kád szilva nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a szászvárosi kir.

járási bíróság 1904-ik évi V. 641/4. számú végzése folytán 70 kor. tőkekövetelés, ennek 1903. évi július hó 2 napjától járó 8% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig 36 kor. 27 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Felsővároszban alperesek lakásán leendő eszközésére 1904. évi decz. hó 22-ik napjának délutáni 1 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kieléztési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Sz.-város 1904 évi december hó 7 napján.

Schuster Vilmos,
kir. bir. végrehajtó.

Pânzării de Schroll și țesături de Sighișoara.

Anunt!

Subscrierul imi permit a aduce la cunoștința onor. public din loc și jur, că mi-am deschis o

prăvălie de manufactură

din articli aleși și proaspeți, în fostul local de prăvălie al reposatului I. Lang, Piața mare Nr. 27.

Rog pe Onor. public să mă onoreze cu cumpărări și comande.

Despre prețuri *culante* și serviciu *prompt* garantez.

Orăștie, în Noemvrie 1904.

Cu toată stima

A. G. MUNTEAN.

NB. Tot aici află loc un *învățel* din casă bună.

Tricouri de copii și ciorapi patent, de lână!

Un învățel tipograf
se primește la „Tipografia Nouă” în Orăștie. Să fie de 14—15 ani, bine desvoltat.
☉ ☉ ☉ Să știe bine ceti și scrie. ☉ ☉ ☉

Fondată în 1903. Fondată în 1903.

„Tipografia Nouă” în Orăștie.

TIPOGRAFIA aceasta este provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, este pusă în pozițiune de a putea executa ori-ce comande prompt și cu acurateță, precum: **Opuri și broșuri, plăcate, bilete de logodnă și cununie, carte și epistole, couverte în toată mărimea, note, circulare și preț-curenturi, bilete de vizită,** după plac și cerere, **registre și imprimare** pentru toate speciile de servicii, **bilanțuri, compturi, adrese și anunțuri.** — Tipărituri de tot felul pentru băncile românești. — Asigurăm totodată pe cei-ce doresc a ne onora cu comandele d-nealor, că pe lângă promptitudine și acurateță, ne vom nisui ca lucrările săvârșite în această Tipografie, să fie lipsite și de erorile de tipar.

Prețuri foarte moderate! — Executare repede!